

Copyright © 2010 Mirjana Mitrović
Copyright © 2010 ovog izdanja, LAGUNA

*Ovo je priča o ljubavi koja je nadživela svoj kraj,
baš kao i Rimsko carstvo u kome se desila.*

Sadržaj

MILJOKAZ I	17
Krljušti vode	19
Vulkan	28
MILJOKAZ II.....	35
Hladno ogledalo.....	37
Na zapaljenom mostu	42
Devojački demon.....	51
Žrtvovanje bika	54
Viljuška	58
Bodlje zvezda.....	66
Jezici grada.....	67
Suvo zlato	77
Most.....	88
Žensko veče	99
Nizvodno	112
Divlje pare.....	120
Muva pred kišu.....	125
Gde je lađa?.....	131

Bahusov smeh	135
Na čijem grobu plačeš?.....	142
Vatra	148
Nad ambisom ludila.....	154
Možda sam mrtva.....	157
Rane.....	160
Kuhinjske misli	172
Imalac ideje.....	180
Ponuda	183
Bezvoljan ratnik.....	188
Radi kako hoćeš.....	195
Poziv	202
Dva zlatnika.....	206
U domu bogova.....	209
Kad se gradio put.....	222
Dugački zimski mrakovi.....	234
MILJOKAZ III	247
Veteran Tit.....	249
Uteha	253
Sudbina trepće kao zvezda.....	256
Klin u pusto polje.....	262
Lepa sitost.....	274
Pravo na sobu.....	278
Zaliv na Rodosu.....	282
Sunčevo kolo	288
Kapljice snega.....	291
MILJOKAZ IV.....	295
Porodica na okupu.....	297
Predugačka haljina	301

Suviše slatko	307
Mladost	313
Presvlačenje	315
Bez dela sebe.....	326
S pepeljastog oblaka.....	334
Da nas ubiju, zašto?.....	340
Mladi bog.....	348
Rez	352
MILJOKAZ V.....	357
Epilog	359
O autorki.....	379

Na polovini svog drugog konzulstva, avgust Dioklecijan odlučio je da sa tri savladara stvori božansku porodicu na zemlji. Njihove pređašnje porodice, nastale na ljubavi ili krvi, pogazene su kao trava.

Misleći da gospodare svako svojom četvrtinom carstva, vladari nad telima nisu ni slutili da neko raspet trista godina ranije od njihovih podanika uporno stvara veliku porodicu zasnovanu na praštanju.

Istovremeno postojanje dva carstva i dve porodice, istorija beleži kao prelaz među epohama.

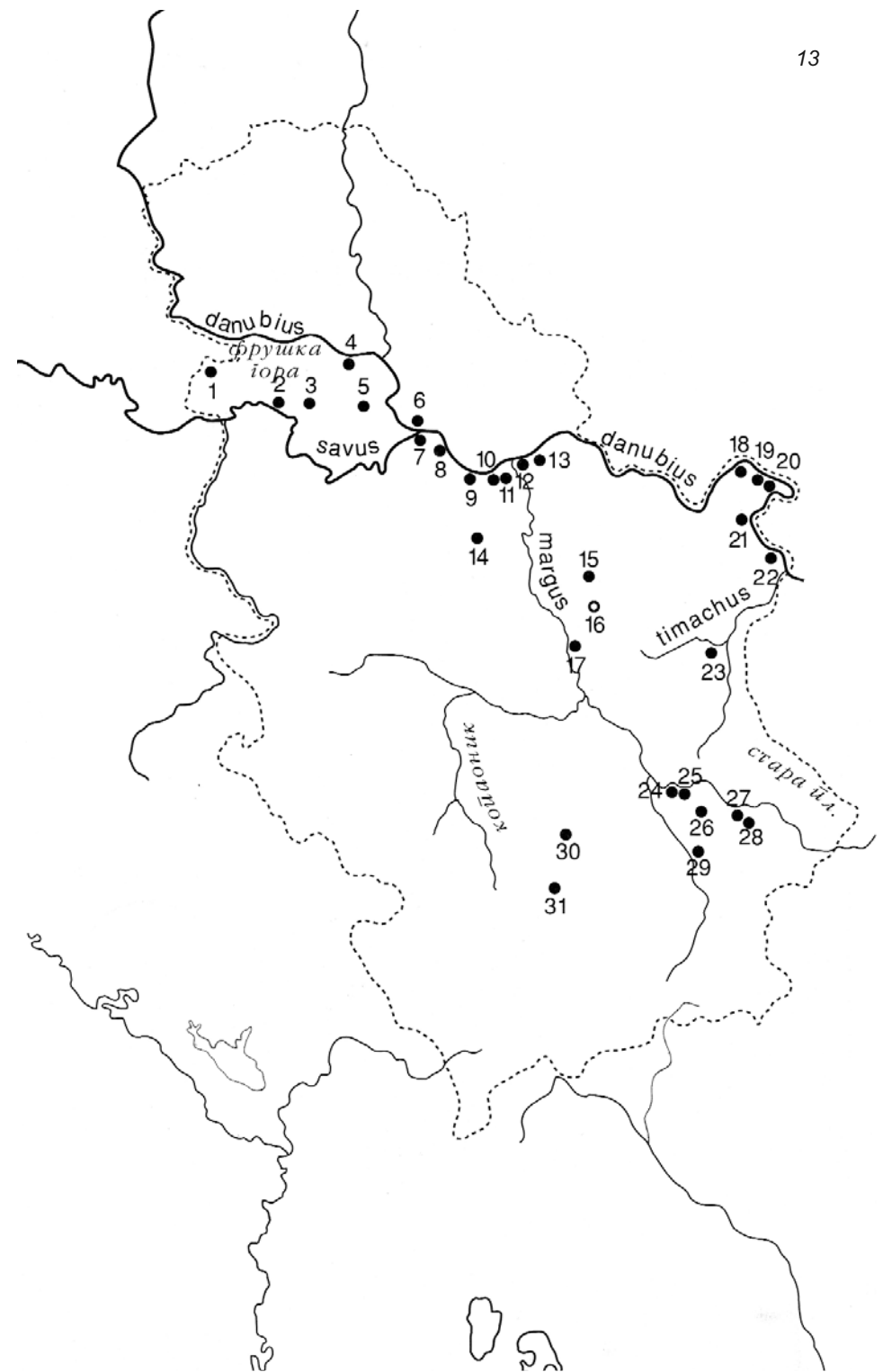
Muška volja za sobom je ostavila građevine, knjige i organizacije, a ženska polovina ondašnjih duša današnjici se otkriva tek kao zlatna grivna ili naušnica iščeprkana iz zemlje.

Iz mirijade ondašnjih žena, jedna je došla u duge sate moje samoće da me uteši. Pokazala mi se sa oba svoja imena i naučila me šta je to agape.

Moja Emilija Leta.

Legenda:

1. Beraskovo
2. Sirmium (Sremska Mitrovica)
3. Ruma
4. Beška
5. Stara Pazova
6. Borča
7. Singidunum (Beograd)
8. Castra Tricornia (Ritopek)
9. Brestovik
10. Jugovo
11. Smederevo
12. Margum (Dubravica)
13. Viminacium (Kostolac)
14. Kusadak
15. Zezičevo
16. Panjevac
17. Horreum Margi (Čuprija)
18. Transdierna (Tekija)
19. Donje Butorke
20. Diana (Karataš)
21. Egeta (Brza Palanka)
22. Aque (Prahovo)
23. Romuliana (Gamzigrad)
24. Naissus (Niš)
25. Mediana (Brzi Brod)
26. Gadžin Han
27. Remesiana (Bela Palanka)
28. Dol
29. Orašac
30. Ad Fines (Kuršumlija)
31. Glavnik

Da su ljudi dobri, ljubav ne bi bila potrebna...
M. M.

MILJOKAZ I
A. D. CCXCIII

KRLJUŠTI VODE

Truba je najavila njegov dolazak. Kapije su zaškripale i zatreskale se, zatoptale su sandale i kopita. Kas šestoprega sa jedva čujnim raskorakom između desnih i levih konja u času kad ulaze u krivinu nametnuo je ritam njenom srcu. Mehur neverice se rastopio. Stiže! Nije bilo sumnje jer su konji u punoj brzini ugalopirali u dvorište, a kajasi su im pritegnuti tek kad su stigli pred kućna vrata. Da je ko drugi sem gospodara to učinio, bio bi pogubljen.

Potrčala je pre nego što je stigla išta da oseti ili pomisli. Njena ljubav bila je od te vrste – ljubav kožom i kostima. U trku se, doduše, ugledala u ogledalu. Pomisao da ne izgleda naročito sa neuređenom kosom, bez šminke i u haljini u kojoj je sedela za razbojem, odmah je otresla. Hitala je privučena njegovom toplotom, kao slepo mače, osećajući je kroz vrata, zrak i zidove.

Prekoračila je ulazni prag u času kad je vojnik spuštao drveni stepenik da gospodar udobno siđe. Čekala je da se otvore vrata na kočiji.

Zaslepi je oštra varnica svetla sa gospodarevog srebrnog oklopa na grudima.

Kad se pogled izbistrio, jedna mu je noga bila na stepeniku, a druga se spuštala, grčeci mišice na listovima oko srebrnih štitnika za potkolenice.

Iz mraka kočije zasvetlela su široka ramena i gole mišice. Bilo je toplo i ogrtač mu nije bio potreban. Pogledom ga je ljubila do lakta, pa uz podlakticu ka šaci kojom se uhvatio za dovrtak. Zapljuskivana talasima miline, prebiral je po njegovim prstima kao po žicama lire. On stade sa oba stopala na zemlju, pa se uspravljao i protezao, razgibavao mišice stisnute od sedenja u kočiji. Onda se osvrnuo oko sebe i osmehnuo, otkrivajući jake i uzbuđljive očajake.

Osim njih, umesto lica, Emilija je videla pravougaonik tamo gde je znala da je brada, dva simetrična trougla jagodica, pa jedan manji, znatno oštrijeg ugla, tamo gde je nos delio kvadrat oivičen čelom i bradom. Oči su uporno ostajale dve tamne elipse, kao potporni kamenovi čione kupole. Emilijina vrela drhtavica namah se pretvori u grč koji joj steže stomak.

Uvek kad bi se posle dugog rastanka vratio kući, hladna geometrija njegovog lica dugo bi odbijala da se zaodene prepoznavanjem. Bilo joj je potrebno vreme. Ne mnogo, ali ipak zastrašujuće dugi trenuci. Da ih prekрати, ona ipak polete pridošlici u zagrljaj.

Obavila mu je ruke oko vrata i priljubila se uz njega, osećajući kako joj se pločice oklopa i pređice opasača kroz tanku haljinu zarivaju u stomak. Grčevito se i dalje pripijala, uprkos bolu koji je rastao. On je obgrlio jakim mišićavim rukama, velikom vojničkom šakom lupkajući je po pamučnoj haljini na leđima, kao što se lupkaju sapi dobre i odane bedevije.

Prvo je, kao i uvek kad stigne kući, pošao u kupatilo, da spere sa sebe bitke. Bio je u tome nestrpljiv. Još kroz hodnik

se svlačio, stvari je sa sebe gotovo kidao i bacao, a ona ih je skupljala u naramak, šljapkajući bosa za njim. Ostavši potpuno go, ispustio je jedan težak i dubok uzdah olakšanja. Onda se počeo ispod muškosti, mrdajući nožnim prstima. Voda se u bazenu pušila i on je ugazio pažljivo, a onda je blaženo sav uronio. Bosa, a obučena, Emilija je stajala na toplim i vlažnim pločicama s peškirom u ruci, čekajući da on završi pa da ga obriše. Znoj i para kovrdžali su joj kosu i rosili lice. Gledala ga je kako, kao preveliki dečak, uranja glavu u vodu dok mu stopala iz nje izranjaju. Bio je zadovoljan i sav ispunjen sobom.

Stajala je tako u pretoplom kupatilu, boreći se s ledenom kapljicom nelagodnosti koja joj je treperila na zatiljku. Nestaće, znala je, čim se navikne na njegovo lice.

Spočetka nije primećivala trenutke raskoraka između radosti i bliskosti. Ili ih nije bilo, ili su bili kratki da bi se zapamtili. Kao mlad legionar, u prvim godinama braka, služio je u blizini, na danubijuskoj granici. Onda je počeo da dobija činove jedan za drugim, da dolazi sve ređe, a ostaje sve kraće. Radost pri susretu je ostajala podjednako silna, možda je i jačala vremenom, obremenjena dugom čežnjom, ali bliskost, bliskost je tražila sve više minuta i sati da bi izronila.

Poslednjih godina, od kada je postao general, počeo je da stiže tek krajem jeseni raskaljanim drumovima i ne više na konju, već u zatvorenom šestopregu sa blatom među paocima. Videla je dobro da je svaki put drugačiji, ali nije htela da se muči pitanjem zašto joj sada treba po nekoliko sati da proguta gorak osećaj da ne poznaje svog muža.

Već tu, u kupatilu, dok se njegovo lice lagano izoštravalo iz oblaka pare, prostrelilo ju je loše predosećanje. Nije znala šta će se desiti, ni kada, ali je celom kožom osećala opasno približavanje.

Prestao je s brčkanjem i seo, a ona je prišla i pružila mu mirišljivo ulje za kupanje. Onako obučen, on je povukao u kadu, na sebe, smejući se raskalašnim, vojničkim smehom, punim zuba. U njima, ona je osetila snagu kojoj se morala pokoriti.

Tek posle, smirena, dok ga je ljubila kao da ga crta, sagledala mu je lice.

– Šta gledaš? – pitao je, a ona mu je prećutala da je prvo prepoznala njegova dva različita oka, oba crna, jedno dobro, a drugo zlo. Takva su bila oduvek i ona ih je volela jer je verovala da je u njima tajna dobrog vojnika.

Sutradan su rano izjahali, njih dvoje s malom pratnjom, i krenuli u obilazak imanja i štala. Pokazivala mu je s ponosom njihove njive, davno požnjevene i smeđe, pašnjake pune goveda...

– A ovce se još nisu vratile iz planine, mada ih očekujemo svaki dan – čavrljala je.

Potom su okrenuli kasom ka vinogradima u blizini Danubijusa. Umorili su pratnju i rano po podne stigli u pivnice, gde su im iz podruma izneli u tikvama prohladnog vina da piju. Pričao joj je o borbama sa varvarima u Panoniji, rukom pokazivao koliko je bila visoka gomila keltskog srebra koje je zarobio, o avgustu Dioklecijanu.

– Ima ozbiljne planove sa mnom – šapnuo je poverljivo.

– Zaslužio si – odgovorila je ponosno.

– Dobio sam palatu u Sirmijumu. Herkulije se bunio. Znaš, od svih Homerovih stihova, on zna samo onaj: *Mnogovlašće ne valja – jedan neka je gospodar.*

– A Senat, hoće li se Rim složiti? – pitala je.

– Avgust je smislio odličan plan. Pravi je lisac. Neće Rimljani ništa moći.

– Da, za njih važi ona Senekina: *Slabašno je drveće koje je izraslo u pitomoj dolini.*

Podmlađen ponosom, Maksim je i na Emiliju prenosio ushićenje. Nije htela nikakvu senku na uspehu svoga muža. Konačno, mislila je, posle sedamnaest godina čekanja, otići odavde, konačno biti zajedno...

Jeli su masline, pipkali se, smejali se unapred zbunjenosti pratnje kojoj su se spremali da uteknu. Potrčali su, držeći se za ruke, skočili na konje i pohitali. Zaustavili su se na sprud od belog peska, kraj koga se praćakao Danubijus, kao pokriven krljuštima. Zbacili su sa sebe znojavu odeću i zaronili u vodu. Dugo su plivali, a onda se ona brže od njega umorila od jake struje velike reke, pa je izašla da odahne na sprudu.

Ležala je poluzatvorenih očiju, osećajući hiljade malih sunaca pokapanih po trepavicama. A onda se vatrena boja vidokruga zatamnila kao da se između nje i zalazećeg sunca isprečila neka veća sila. Otvorila je naglo oči.

On je izlazio iz vode. Kao vaga klackala su se široka ramena, dok je još nevidljivim stopalima tražio oslonac u muljevitom dnu ispod srebrne površine. Ukazala se muškost mokra, opuštena, bliska. Potom butine zategnutih mišića i kolena oko kojih je penušala voda. Zakoračio je na suvo, ispravljajući telo kao štap sunčanog časovnika čija je senka pala po njoj. Doletelo je i mnoštvo kapi, da naježi već osušenu kožu. Dok je prianjao, stigla je još da pomisli:

– Uvek tako, prvo bol.

Nedovršenu, ovu misao je pojela strast. Meseci samoće i duga glad za njim podigli su visok talas, posle koga su umireni ležali leđima na još toplom pesku, dok im je predvečer nji povetarac šašoljio gole stomake.

– Da krenemo... – rekla je meko, skoro promuklo.

– Slušaj... – počeo je, a ona se začudila što odugovlači.

Nije se ni pomerila, ni otvorila oči.

– Moramo da se razvedemo.

– Molim! – rekla je, ne začuđena značenjem, već zaista ne razumevajući.

– Moramo. Oženiću se ponovo.

Uspravila se, oslonila na šaku. Ogrebaše je po goljoj koži spirale hladnoće koje je pravio vetar. Pogleda ga, prvi put jasno, otvoreno, pravo u lice. Žmurio je. Iz uživanja, ili iz straha da je pogleda. Tako mu je najlakše, da je ne gleda, da se ne uzrujava. Ležao je nepomično, ulegao u pesak, s rukama pored tela, već sasvim osušen.

Iznenadan udarac, osim bola, stvara i lekovitu obnevidelost za pravu meru napada. Zato Emilija nije mogla da vidi šeretski izraz Maksimovih usana, kao u deteta uhvaćenog s prstom u među. A kako mu već davno nije na pravi način tumačila ni postupke ni misli, promače joj i nestrpljenje: da se ona što pre pribere, da isplače, ako baš to mora da bude, a znao je da mora. I da joj onda natenane i s mnoštvom detalja ispriča ko je i kakva je njegova buduća nevesta. Videla bi, o užasa, i njegovo punopravno očekivanje da se s njim i zbog njega raduje, da podeli ponos.

Ona je, dabome, znala da je imao stotine žena, nekoliko stotina ako se računaju i robinje, ali mislila je da je njihova ljubav nešto drugo. Ljubav, da.

– Oženiću se ćerkom avgusta Dioklecijana. Moram, da bih postao cezar i njegov naslednik.

Ona jeknu kratko, pa utihnu, kao kopljem kroz grlo probodena.

Podlegavši nestrpljenju da sve što pre prođe, Maksim šaku meko spusti preko njene. Saučesnički i utešno, kao da nema nikakve veze sa njenim bolom.

Sažaljenje! On me sažaljeva!

Ujed ove misli, brz i otrovan kao varvarska strelica, zari se u Emilijinu grudnu kost i ne davaše joj da udahne. Prestravljena naglim kočenjem celog tela, ona se borila da istisne lopticu vazduha, zaglavljenu u grlu.

Trenutak nalik na mir zavara i Maksima. On otvori oči i meko krenu da se nadvija nad njom, brižno kao nad kolevkom ili bolesnikom. Umesto nežnosti, između njih se isprečiše hiljade stadija koje je on prešao i hiljade lica koja je video i hiljade sati koje je ona preplakala čekajući ga i strepeći i moleći se svim bogovima da ga vrate. Razlike, taložene sedamnaest godina u njima oboma, najednom izbiše kao vulkan. O, videla je ona i bi joj odjednom jasno da je slutila, čak očekivala. Ali sažaljenje, ono nije bilo iz sudbine, iz neminovnosti, čak ni iz ambicije, već iz lične nemoralnosti koju je uviđala u Maksimu od prvog dana, od prvog časa kad su se upoznali, kad je drski i nabusiti Romulin sin ugrizao jabuke i uzimao devojke podrazumevajući da mu pravo da uzima pripada po prirodnim zakonima, kao što sasvim naivno i bez mržnje, zbog proste činjenice da može, vuk skače za vrat košuti i davi je. Osim prirodnog poriva da uzima sve što mu treba, bez obzira čije je, Maksim je imao i jednu naročito ljudsku osobinu, koja se nađe i u ponekoj zveri: da upadne u tor i pokolje mnogo više nego što može da pojede. Sada, Maksim je činio upravo to. Klao je.

Nije mu bilo dovoljno što je ostavlja. Nudio je samilost, da je ponizi. Da joj uskrati pravo na mržnju. Na jedini lek. Odjednom, oseti da mu to ne može dozvoliti. I u času kad se podizao i utešiteljski naginjao ka njoj, ona zamahnu rukom na koju se nije oslonila, desnom, iz sve snage. Nepripremljena, njegova glava se zanese, a posle pljeska

koji poplaši ptice u obližnjem grmlju, na njegovom obrazu se ukazaše crveni tragovi prstiju. Sada je on stao. A ona se već kajala zbog učinjenog, shvatajući da ju je opet nadmudrio, da je opet isturio sebe u centar, da bude u pravu što je ostavlja.

Hteo je da brak okonča mirno jer je već bio daleko, daleko ispred ovog trenutka, koji mu je zaostao u džepu iz prethodnog života.

Gledali su se pravo u oči. Začudeni oboje. Prva skrete pogled jer je prenuše šušanj i toptanje. Sa udaljenosti od dvadesetak stopa krug naoružanih konjanika primicao im se sa svih strana. Poznala je njegovu gardu. Prestravljena, gledala je čas vojnike i njihove isukane mačeve čas Maksima. Ne bi bilo prvi put da pobunjeni nezadovoljni legionari ubiju svoga komandanta. Ali, Maksimovo lice je bilo mirno i podmlađeno. Ništa muškarca ne prolejšava koliko moć.

Da bude siguran da je razumela, ponovi:

– Ja sam budući car. Oni se brinu o meni.

Podigao je ruku, jedan prst zapravo, i držao ga kao da se dvoumi koji znak da dâ.

– Siguran si da su ti odani? – pitala je još uplašena.

– Bojiš se zavere kao da si Neron, moja Emilijo. Ali ne brini, i pre nego što posumnjam, zameniću ih.

Vojnicima je već mogla da vidi lica. Ali mogli su i oni da vide nju. Njena nagost, do sada sasvim prirodna u prisustvu muža, odjednom postade izvor užasa. Pogleda niz svoje telo, još čvrsto, sem na nabranom stomaku. Grudi, najisturenije, stvrdle od hladnoće i unutrašnje napetosti, učiniše joj se naj-sramnije i ona ih prekri rukama, kao da ih grli. Skupljena kolena primače grudima, sklupčavši se tako da sakrije i obnaženi pupak. Lišenu zaštite braka, nagost ju je ponižavala kao zločin. Oseti bespomoćnost larve.

– Da se obučem? – glas joj izdajnički zadrhta.

On sada spusti ruku i vojnici se ukopaše. Odlaknu joj.

– De, de, biće sve u redu – reče Maksim i s peska podiže nemarno bačenu haljinu. Čak je i otresaše od zaostalih zrnaca.

Obučena, Emilija više nije mogla da obuzdava suze. On joj obgrli ramena i osloni je na svoje grudi da se isplače. Kad oseti da je suviše iscrpljena, izmače se. Na površini ogromne reke, koja je ličila na more, primeti tri čamca kako izvlače mreže. Veće samo što se nije spustilo. Bio je to poslednji dan leta.

– Da krenemo? – pitao je.

Klimnula je glavom. Bez svetlucave krljušti, reka joj više nije bila lepa.